

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת פקודי

תורת

חובת השקיפות והישרות

פרשת פקודי פרק לח (כא) **אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְלוּם בְּיַד אֵיתָמָר בְּרָאהֲלֹן הַלֵּהָן:**

והנה מבואר במדרש שמות רבה (וילנא) פרשת פקודי פרשה נא סימן א א [לח, כא] ואלה פקודי המשכן, כך פתח ר' תנחומא בר אבא (משלי כח) איש אמונות רב ברכות אתה מוצא כל מי שהוא נאמן הקדוש ברוך הוא מביא ברכות על ידיו, מי שאינו נאמן ואף להעשיר לא ינקה, איש אמונות זה משה שהוא נאמנו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, הוי איש אמונות רב ברכות שכל הדברים שהיה גזבר עליהם היו מתברכים לפי שהוא נאמן, וכן בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת פקודי פרק לח סימן כא. וכן תרגם בתרגום יונתן בן עוזיאל בפסוק. וכן פרש"י שמות פרשת פקודי פרק לח פסוק כא.

השאלה:

ויש לשאול הכיצד משה רבנו נצרך לכך להעביר דו"ח על כל תרומות עם ישראל לבניית המשכן וכי יעלה על הדעת שמשה רבנו לקח כסף מתרומות ישראל הלא עליו אמר הקב"ה (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, ואחרי עדות השי"ת האם יש מקום לאיזה חשש עד שהתורה מאריכה וכותבת על כך שנראה אך למותר הוא?

השקפת עולם:

עדים אנו בתקופתנו לצערנו לחוסר שקיפות וישרות ציבורית, והדבר בא לידי ביטוי אחת הדוגמאות כאשר אנשי ציבור מנצלים את תפקידם ומעמדם הציבורי שקיבלו מכוח הצבעת הציבור עבורו, להתנהל כבשלהם בחוסר שקיפות ואף מעבר לכך, הדבר נובע מחוסר אמונה ומתוך ההנחה שאם לא עכשיו אמיתי ובכדי להעשיר צריך לנצל את תקופת התפקיד לעת מצא, אולם לו חכמו ישכילו זאת כי סוף גנב לתליה כאשר עינינו רואות עד כמה נופלים ברשת יצרם ולבסוף נתפסים כדגים בחכה בקלקלתם ומבזים את מעמדם ואת משפחתם ובני ביתם ואך גם זאת גורמים לחילול שם שמים ברבים אשר לא יכופר כי אם במיתת האדם כהגדרת חז"ל, ונמשלו לאחד ממשלי השועלים אשר נותר בידינו כעין אותו שועל שהסתובב ברעב מחוסר כל במשך כמה ימים ולבסוף נגלה לנגד עיניו כרם ענבים אך הוא היה גדור מכל עבר וחיפש ומצא שישנה רק פירצה קטנה מאוד, אולם למזלו בהיותו צם כמה ימים הוא רזה מאוד עדי ביכולתו להיכנס דרך אותה פירצה, וכאשר נכנס אורו עיניו מהשפע שנגלה לנגד עיניו והתחיל לאכול במשך כמה ימים עדי החזיר את כל משקלו אשר איבד ואף יותר מכך השמין, והחליט שהוא צריך לברוח מהמקום שלא יתפס על ידי בעליו של המקום ותהיה אחריתו מרה, אולם כאשר רצה לצאת לא הצליח כי הפירצה אשר נכנס בה היית קטנה מאוד, ולא נותר ברירה בידו אלא לצום שוב כמה ימים עדי יחזור להיות רזה כבכניסתו לכרם ורק כך הצליח לצאת מהכרם, אך הצטער שלבסוף רזה ורעב נכנס ורעה ורזה יצא כך שכל עמלו שלא ביושר היה עמל לריק ולבהלה. גם כל אשר עושה ממון ולא ביושר כבר

אמר עליו הנביא ירמיהו פרק יז פסוק יא קרא דגך וְלֹא יִלְד עֵשָׂה עֵשֶׂר וְלֹא בְּמִשְׁפַּט בְּחַצֵּי יָמָיו יַעֲזָבֵנוּ וּבְאַחֲרֵיתָּהּ יִהְיֶה נֶבֶל: וְתֵן לַחֲכָם וְיוֹסִיף לָקַח כִּי כֹךְ הַדָּבָר נוֹגַע לְכָל אָדָם בְּעַסְקָיו אוּ בְנִיהוּל כִּסְפֵי בְתֵי כְּנַסְיוֹת וּכְדוּמָא וּבִפְרֵט בְּתַקּוּפֵתָנוּ כֹּאֲשֶׁר יִשְׁנֵם אֲשֶׁר מְחַזְּקִים תּוֹרָה וּלְצַעֲרָנוּ טוֹעִים וְנוֹפְלִים בְּרֵשֶׁת יִצְרָם לְחַזְּזִיק הַתּוֹרָה וְלִמְדִיָּה בְּדַרְכֵים לֹא יִשְׁרֹת בְּאִיצְטְלָה שֶׁהַדָּבָר נִעֲשֶׂה לְמַעַן הַתּוֹרָה וְלִמְדִיָּה, וְאִין טַעוֹת גְּדוּלָה מִזֵּו אֲשֶׁר מְתִימְרִים לְחַזְּזִיק אֶת הַתּוֹרָה בְּדַרְכֵים עַקְלָלוֹת וְלִסְיַעַ לְקַבְּיָה לְחַזְּזִיק הַתּוֹרָה, נִמְשְׁלוּ כְּאוֹתוֹ כִּפְרֵי שֶׁבַעֲסָם הָרֵאשׁוֹנָה שְׂרָאָה רַכְבַּת עִם קֶטֶר שְׂשׁוּחַבַת הַרְבֵּה קְרוֹנוֹת וְהַתְּחִילָה לְנִסּוֹעַ לֹאט לֹאט חֶשֶׁב וְעֵשָׂה שְׂצָרִיךְ לְעִזּוֹר לְדַחּוֹף אֶת הַרְכַּבַּת וּלְכֵן יִרַד וְהַתְּחִיל לְדַחּוֹף מֵאַחֲרוֹ וּבְדַמְיוֹנוֹ הַכִּפְרֵי וְהַטְּפֵשִׁי חֶשֶׁב שֶׁהוּא מְצַלִּיחַ לְסִיַּע בִּידֵי הַקֶּטֶר לְנִסּוֹעַ יוֹתֵר מֵהָר, כֹּךְ הַמְּחַפְשִׁים דַּרְכֵים שְׂאִינֵם יִשְׁרֹת אִינֵם אֲלֵא מִקְטָנִי אִמְנָה כִי הָאֲרוֹן נוֹשֵׂא אֶת נוֹשְׂאָיו, מֵה גַם שְׂאִין בְּתוֹרָה זֵו סִיַּעְתָּא דְשְׂמִיָּא כִי אִין הַמְטָרָה מִקְדֶּשֶׁת אֶת הָאֲמַצְעִים וְלֹא זֵו דַּרְכָּה שֶׁל תּוֹרָה, וְאֲדַרְבָּא מֵהַנְּהַגַת גְּדוּלָה יִשְׂרָאֵל מֵאֵז וּמִתְמִיד הַקְּפִידוֹ לֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְחַזְּזִיק הַתּוֹרָה אֲלֵא בְּכִסְף זָךְ וְטָהוֹר מִכָּל סִיַּיִג שֶׁל אִיסוֹר וְהַדּוּמָה לוֹ כְּמוֹ שְׂמֵן זֵית זָךְ שֶׁרַק הוּא כְּתִית לְמֵאֹר, בְּהִיּוֹת וְאִין בְּרַכָּה בְּאוֹתָהּ תּוֹרָה כִי הִיא מְצוּה הַבָּאָה בְּעֵבֶרָה. וְכֵן הָאָדָם בְּעַסְקָיו כֵּל אֶחָד בְּתַפְקִידוֹ אֲשֶׁר פְּעַמִּים רַבּוֹת חוֹשֵׁב שֶׁבִשְׂבִיל הַצְּלִיחַ חַיִּיבִים לְלַכֵּת בְּדַרְךְ עַקְלָלָה שֶׁלֹּא בְּיוֹשֵׁר וּבִזָּה יִרְאֶה הַצְּלָחָה וְיַעֲפִיל לְפִיסְגָה, אֲךְ עֲלֵינוּ לְדַעַת כִּי אִין שׁוֹרָה בּוֹ הַבְּרַכָּה אֲלֵא הָאָדָם בְּיוֹשֵׁר וּשְׂקִיפּוֹתוֹ הוּא הַמְּתַבָּרֵךְ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִשְׁכִּיל וְיַצְלִיחַ, וְכֵבֵר אִמְר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּפִרְקֵי אֲבוֹת פ"ב מ"א רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם.

דרכו של משה רבנו לאלפנו על חובת השקיפות והישרות

לזאת באה פרשתנו ללמדנו כיצד משה רבנו נהג כמנהיג כלל ישראל למרות היותו מוציאם ממצרים בעשיית נסים ונפלאות כשליחו של הקב"ה ואף גם זאת עלה לקבל את התורה ופה אל פה ראו שהשם מדבר איתנו ואת מסירותו לאחר חטא העגל כדי להציל את ישראל מגזירת הכליה ואמר אם אין מחני נא מספרך, ויותר מכך לאחר קריעת ים סוף כאשר הים פלט את המצרים ורכושם לשפת הים עדי כלל ישראל העשירו מאוד והקטן שבהן נשא עשרה חמורים מלאים כסף וזהב כמ"ש חז"ל גדולה ביזת הים, ואילו משה רבנו נאמר עליו חכם לב יקח מצות ועזב כל העושר ועסק בעצמות יוסף, הראת לדעת כי הוכיח את עצמו עד כמה אינו להוט אחרי הכסף לעומת מצוות ולמרות הכל כותבת התורה אלה פקודי המשכן שמה רבנו פירסם דו"ח על כל התרומות ומה הושקע במשכן, עד שהמדרש מספר כי שכח משה את חשבון ווי העמודים והיה מודאג כיצד יוכל להסביר לישראל על החסר והראה לו הקב"ה וא"ו לרמז לו וזכר בוויין ובכך רגעה נפשו

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

עיר התורה שקרובה אליך

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

להיות נקי, ובכך מלמדנו כיצד ראוי למנהיג ולכל איש ציבור לנהוג בשקיפות מלאה ובישרות ונאמנות כי רק בדרך זו קונים את אימון הציבור ושורה הברכה וההצלחה כדברי חז"ל. ולכך מנהג חלק מקהלות ישראל לעשות מי שברך לכל הקהל אחרי קריאת התורה ובו מוסיפים במיוחד קטע לפרנסי הקהל ואנשי ציבור ובו נאמר וְכָל מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצַרְכֵי צִיבּוֹר בְּאַמוּנָה. להדגיש ולהוציא מהכלל העוסקים בציבור שלא באמונה שקיפות וישרות שאינם ראויים לברכה.

מעשה עם ריו"ט אלגזי זצ"ל:

ומסופר על המהרי"ט אלגזי זצ"ל אשר עלה בגורלו כמנהג הימים ההם להיות שד"ר לטובת עניי ירושלים ובכל מקום שהגיע פתח ביקורו בבית רב העיר ומשם פנה לציבור, בהגיעו לקהילת פרנקפורט פנה לרב העיר שהיה רבי פנחס הורביץ ולאחר מכן דרש ברבים בהשתתפות רב העיר ועוד גדולי ישראל בניהם רבי נתן אדלר ותלמידו החת"ם סופר ובסיום דרשתו פנה לעזרת הציבור למען עניי ירושלים והציבור נענה בעין יפה והיה יהודי אחד שנתן תרומה גדולה מיוחדת שק מלא מטבעות, כאשר נפרד בליווי גדולי ישראל לפני הפרידה הגיש המהרי"ט אלגזי את אותה תרומה גדולה שבשקית לחת"ם סופר וביקשו להחזירו לתורם בטענה שהוא מרגיש כי כסף זה מעורב בו איסור ואינו ראוי להחזיק בו תורה וחסד, ואכן החת"ם סופר החזירו והתברר לו כי באמת אותו גביר סוחר בריבית. ללמדנו כל שיש רבב של איסור אין ברכה באותו כסף ולא בתורה והחסד שיעשו בו.

דברי חסידים ובאר הגולה בחומרת המטעה אפילו גוי שאינו רואה ברכה:

כתב בספר חסידים (מרגליות) סימן אלף עג כסף של בעלי רבית וצרי עין ומגלחי מעות וכיוצא בהם ביד מי שיגעו ירד מנכסיו לכן יזהר אדם. **עוד כתב בספר חסידים (מרגליות) סימן אלף עד** אל יעשה אדם עול אפי' לנכרי ואלו דברים מורידים את האדם ואין הצלחה בנכסיו ואם השעה עומדת לו יהיו נפרעין מזרעו. **עוד כתב בספר חסידים (מרגליות) סימן אלף פ** וכשם שאתה צריך להתנהג בנאמנות עם ישראל כך עם הנכרים ואם יטעה הנכרי את עצמו תזהר שמא ידע אחי"כ ויתחלל שם שמים על ידך. ואם אין לאדם אלא מעט טוב לו שיצטרך לבריות ממה שיקח ממון נכרים ויברח עם הממון ויתחלל שם שמים על ידו שיאמרו הנכרים על היהודים גנבים ורמאים. **והוסיף על כך בספר באר הגולה חו"מ סימן שמ"ח ס"ב** וז"ל בא"ד ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו והעשירי מן טעות שהטעו הגוי ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון ולא הניחו אחריהם ברכה וכמ"ש בספר חסידים סימן תתרע"ד ורבים אשר קידשו ה' והחזירו טעויות הגוים בדבר חשוב גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרם לעולליהם. **והביאו דבריו בספר הלכה למשה הלכות גניבה פרק ז, ועוד עיין בתשובות והנהגות כרך ה סימן שעט. ללמדנו שהרוצה להצליח בעסקיו ותשרה ברכה במעשה ידיו יקפיד שיהיה משאו ומתנו ביושר ובאמונה כמבואר במסכת שבת דף לא ע"א שזו השאלה הראשונה שנשאל האדם לאחר מאה ועשרים.**

מעשה שהיה המלמד על יושר שמביא את הברכה:

מעשה אשר שמעתי אותו בארה"ב וכבר סופר בשבועון משפחה את סיפורו של רובי שרון כיצד זכה רובי שרון לעושר גדול אשר היה אברך בישיבת מיר כמובן עם משפחה שהלכה וגדלה והנה לרגל הרחבת משפחתו קנה בהזדמנות איזה בית שנשאר בעיזבון למשפחת גויים והיה גדוש בכל מיני אוסף של דברים וחפצים ישנים והמוכרים התעקשו למוכרו עם כל תכולתו דבר אשר הדיר רבים מלקנותו מאחר והיה מלא אלטז'ן בשפת העם אולם הוא רכש את הבית ונצרכו לפנות את תכולתו לאשפה וכמובן הרסו ובנו בכדי לשפץ את הבית ופתאום האיר השם את עיניהם ומצאו אוצר מלא, איך ששמעתי היה מדובר על מאה אלף דולר מזומנים לפני עשרות שנים שזה היה סכום אגדי, והתעוררה השאלה האם הוא זכה בכסף מאחר ואותן גויים שמכרו את הבית אדבא התעקשו שהתנאי למכירתו הוא שיקנה את כל תכולתו, אולם מאידך אפשר לומר כיון שאם היו יודעים שיש כזה מטמון לא היו מוכרים ולכן אינו זוכה בכסף, הלך לראש הישיבה ואמר לו למרות שטעות הגוי מותרת אך דע לך שאם תחזיר תקדש שם שמים ברבים והדבר יפורסם תזכה לברכה כמבואר בבאר הגולה הנ"ל, ואכן גבר על נסיונו והחזיר הכסף והדבר עשה הדים גדולים בארה"ב על יושרו של האדם והתפרסם שמו לתפארת ותהילה על קידוש שם שמים, והא סיפר שמאז שעשה את המעשה האיר לו מזלו וכל דבר שהניח ידו בעסקיו הצליח וכך הלך וגדל עד כי גדל מאוד וכיום מעמודי התווך בהחזקת עולם התורה.

מוסר השכל:

למדנו מהנ"ל עד כמה האדם צריך לנהוג ביושר ובאמונה ובשקיפות הן בעסקיו הפרטיים וק"ו בעניני ציבור בהיות וזה סוד הברכה וההצלחה ורק כך שורה שכינה במעשה ידיו, וגם בשביל הנאמנות שרוכש בציבור ולצערי מריבות רבות ראיתי שנגרמו בגלל חוסר השקיפות ולא למדו ממשה רבנו וכגון גבאי בתי כנסת יעשו טוב לעצמם ולציבור שימסרו דו"ח לציבור כל תקופה והדבר משכיך שלום, וכן מחזיקי תורה טוב יעשו אם ישתדלו שהכל יהיה כשורה בלי התחכמויות כי רק בכך תשרה ברכה בתורתם ותורת לומדיהם כי אין המטרה מקדשת את האמצעים ותן לחכם ויוסף לקח.

בידידות ואהבה
הצב"י מרדכי מלכא ס"ט